Lietas arhīva Nr. CA-0075-19
ECLI:LV:LAAT:2019:0927.C26097912.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rēzeknē 2019.gada 27. septembrī

Latgales apgabaltiesas
Civillietu tiesas kolēģija
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Alla Šilova,
tiesneši Igors Raciņš, Andris Vilmanis,
tiesas sēdes sekretāre Lilija Bistrova

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums A/" prasībā pret /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ par zaudējumu piedziņu sakarā maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums A/" apelācijas sūdzību par Rēzeknes tiesas 2013.gada 4.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

Ar Daugavpils tiesas 2008.gada 27.marta spriedumu pasludināts SIA "/Nosaukums A/" maksātnespējas process, par maksātnespējas iestāšanās dienu noteikts 2008.gada 12.marts.

Maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ administrators Mārtiņš Pevko, 2012.gada 29.jūnijā cēla tiesā prasību pret /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ par zaudējumu 76 226,09 EUR solidāru piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīts, ka Valsts ieņēmumu dienestā saņemtā SIA /Nosaukums A/ 2006.gada bilance apstiprina, ka sabiedrībai 2006.gadā aktīvu kopsumma bija 76 226,09 EUR, kur pamatlīdzekļu vērtība bija 54 901,51 EUR un debitoru parādi- 20 782,47 EUR.

Atbildētāji dažādos laika posmos bija sabiedrības valdes locekļi, bet neskatoties uz administratora pieprasījumu, pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas nav nodevuši pamatlīdzekļus, apgrozāmos līdzekļus un sabiedrības dokumentus.

Tā kā nav iesniegti dokumenti par mantas likumīgu atsavināšanu, var uzskatīt uzskatīt, ka sabiedrības manta ir izšķērdēta, un sabiedrībai nodarīti zaudējumi, jo, nav nodoti administratoram dokumenti, kas pamato debitoru parādus, un nav iespējas tos atgūt.

Pamatojoties uz Komerclikuma 169.panta pirmo un otro daļu, Civillikuma 1770., 1771., 1772., 1773. un 1775.pantu, lūdza tiesu piedzīt solidāri no /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums A/" labā zaudējumus 76 226,09 EUR.

/pers. C/ iesniedza rakstveida paskaidrojumus un norāda, ka prasību neatzīst.

Atbildētājs uzskata, ka administrators nepamatoti prasa zaudējumu solidāru piedziņu, jo Komerclikuma 169.panta otrā daļa attiecas tikai uz tiem gadījumiem, kad sabiedrības valdē vienlaikus ir vairāki valdes locekļi un tās vadība tiek īstenota kopīgi. Šajā gadījumā solidāra atbildība nepastāv, jo SIA /Nosaukums A/ valdē vienmēr ir bijis tikai viens valdes loceklis.

No prasības pieteikuma satura nav iespējams noteikt, kādus zaudējumus ir nodarījis tieši viņš, būdams SIA "/Nosaukums A/" valdes priekšsēdētājs /pers. C/ laika posmā no 2006.gada 12.jūnija līdz 2007.gada 14.maijam. Jaunā valde pārņēma dokumentus, pamatlīdzekļus un apgrozāmos līdzekļus, un sabiedrības dalībnieki neizteica viņam ne mantiska rakstura, ne kādas citas pretenzijas.

Pēc viņa atbrīvošanas no valdes priekšsēdētāja amata un līdz SIA "/Nosaukums A/" maksātnespējas pasludināšanai bija vēl divi valdes locekļi un sabiedrība gandrīz gadu veica uzņēmējdarbību. Ja viņš nebūtu nodevis sabiedrības mantu un dokumentus, tad uzņēmējdarbība nevarētu notikt, kas izslēdz viņa līdzdalību mantas izšķērdēšanā.

/pers. C/ paskaidro, ka savā atbildē uz administratora pieprasījumu viņš norādīja, ka pie viņa neatrodas SIA /Nosaukums A/ dokumenti vai manta.

Ziņas par sabiedrības mantas sastāvu un dokumentu atrašanās vietu var sniegt pēdējais valdes loceklis, kura vadībā sabiedrība darbojās līdz maksātnespējas pasludināšanai, un kura pārziņā atradās sabiedrības manta un dokumenti.

Valdes locekļa atbildības robežas noteic Komerclikuma 169.panta otrā daļa, savukārt Augstākās tiesas Senāts 2012.gada 25.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-25/2012 ir izskaidrojis, ka, lai noskaidrotu, vai ir iestājusies valdes locekļa atbildība, jākonstatē, vai sabiedrībai ir nodarīts zaudējums (Civillikuma 1770.-1792.pants), bijusi amatpersonas darbība vai bezdarbība un pastāv cēloņsakarība starp amatpersonas rīcību un sabiedrības zaudējumu.

Konkrētajā gadījumā no prasības pieteikuma satura neizriet secinājums, ka sabiedrībai ir nodarīts zaudējums. Nav pierādīta arī viņa prettiesiska rīcība ar sabiedrības mantu un dokumentiem, nav cēloņsakarības starp viņa rīcību un mantas izšķērdēšanu, tāpēc nav tiesiska pamata prasīt no viņa zaudējumu atlīdzināšanu.

Atbildētāji/pers. D/ un /pers. E/ rakstveida paskaidrojumus par prasību nav iesnieguši.

Ar Rēzeknes tiesas 2013.gada 4.janvāra spriedumu maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ prasība noraidīta.

Pirmās instances tiesa konstatēja, ka /pers. C/ bija SIA /Nosaukums A/ valdes priekšsēdētājs laika posmā no 2006.gada 12.jūnija līdz 2007.gada 14.maijam, /pers. D/- valdes loceklis no 2007.gada 14.maija līdz 2007.gada 1.oktobrim un /pers. E/- valdes loceklis no 2007.gada 1.oktobra līdz 2008.gada 21.aprīlim.

Ar Daugavpils tiesas 2008.gada 27.marta spriedumu pasludināts SIA /Nosaukums A/ maksātnespējas process un par maksātnespējas procesa iestāšanās dienu noteikts 2008.gada 12.marts. Par administratoru iecelts Mārtiņš Pevko.

Ar administratora lēmumiem /pers. E/, /pers. D/ un /pers. C/ noteikti par parādnieka pārstāvjiem.

Daugavpils tiesas spriedumā norādīts, ka SIA /Nosaukums A/ uz 2008.gada 3.martu bija nodokļu parāds 5 296,34 EUR, par ko VID Latgales reģionālā nodaļa brīdinājusi sabiedrības valdes locekli /pers. E/.

Valsts ieņēmumu dienests, veicot parāda bezstrīdus piedziņas pasākumus, 2007.gada 19.decembrī sastādījis aktu Nr.57 par mantas neesamību. Parādnieka pārstāvis /pers. E/ nav sazinājies ar administratoru un nav iesniedzis viņam nekādus dokumentus. Akti par mantas neesamību, par skaidras naudas izņemšanas no juridiskas personas kases neiespējamību, Ceļu satiksmes drošības direkcijas izziņa un Uzņēmumu reģistra lēmums par nodrošinājuma līdzekļa reģistrāciju liecina, ka parādniekam nav mantas vai naudas līdzekļu.

Ņemot vērā Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 25.janvāra spriedumā, lietā SKC-25/2012, izteiktās tēzes, Civillikuma un Komerclikuma normām uz ko norāda prasītājs, tiesa atzina, ka ne vien atbildētāju pienākums ir pierādīt, ka viņi rīkojušies kā krietni saimnieki, bet vispirms prasītājam ir pienākums pierādīt, ka sabiedrībai ar valdes locekļu darbību vai bezdarbību ir nodarīts mantisks zaudējums, proti, ka zaudējums ir nodarīts un tas ir valdes locekļu prettiesiskas rīcības sekas.

Tiesa piekrita /pers. C/ iebildumiem, ka prasītājs nav pierādījis ne zaudējumu esamības faktu, ne norādījis uz atbildētāju kopīgām vai katra atsevišķām darbībām vai bezdarbību, kā rezultātā sabiedrībai būtu nodarīti zaudējumi prasības summas apmērā.

Atbilstoši Gada pārskatu likuma 4.panta pirmajai un trešajai daļai SIA /Nosaukums A/ 2006.gada pārskats raksturo sabiedrības kopējo finansiālo stāvokli konkrētajā gadā. Lietā nav iegūti pierādījumi tam, no kā sastāvēja atsevišķu posteņu summas (posteņu atšifrējums), tostarp, attiecībā uz sabiedrībai piederošiem pamatlīdzekļiem un inventāru. Prasītājai nav zināms zaudējumu sastāvs, savukārt apstāklis, ka valdes locekļi nav nodevuši administratoram maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ dokumentus un nav snieguši ziņas par sabiedrības mantu un naudas līdzekļiem, pats par sevi nepierāda zaudējumu esamību un atbildētāju vainu zaudējumu nodarīšanā sabiedrībai, vadoties tikai no sabiedrības aktīvu kopsummas 2006.gada 31.decembrī.

Administratora atsauce uz Civillikuma normām par zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu un Komerclikuma normām par valdes locekļu pienākumu pildīt savas funkcijas kā krietnam un rūpīgam saimniekam, ja administratora rīcībā nav pierādījumu par zaudējumu 76 226,09 EUR esamību, to nodarīšanas laiku un apstākļiem, valdes locekļu rīcību, cēlonisko sakaru starp amatpersonu rīcību un sabiedrības zaudējumu esamību, tiesas ieskatā, nedod pamatu secinājumam, ka atbildētāji ar saskaņotām darbībām vai bezdarbību ir nodarījuši zaudējumus SIA /Nosaukums A/.

Tiesa nepiekrita prasītāja argumentam, ka atbildētāji sabiedrības mantu ir izšķērdējuši, tātad, veikuši prettiesiskas darbības. Tā kā prasības pieteikumā nav norādes uz faktiem, kas liecinātu par konkrētām valdes locekļu veiktajām sabiedrības mantu izšķērdējošām darbībām, par ko nav iesniegti pierādījumi, tiesa atzina, ka nav iespējams vērtēt šādu atbildētāju darbību un konstatēt, vai viņi rīkojušies kā krietni un rūpīgi saimnieki, vai arī viņu rīcība ir bijusi prettiesiska.

Tā kā atbildētāji nav bijuši sabiedrības valdes locekļi vienlaikus, bet vadījuši tās darbību dažādos laika posmos, nav pamata Civillikuma 1672. un 1676.panta, kā arī Komerclikuma 169.panta pirmās, otrās un trešās daļas piemērošanai par solidāro atbildību.

Maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ administrators Mārtiņš Pevko iesniedza apelācijas sūdzību par Rēzeknes tiesas 2013.gada 4.janvāra spriedumu, pārsūdzot to pilnā apjomā, un lūdz prasību apmierināt.

Administrators uzskata, ka viņam ir jāpierāda nevis valdes locekļa prettiesiska rīcība (darbība vai bezdarbība), bet gan pilnīgi jebkāda rīcība. Savukārt valdes loceklim jāpierāda, ka attiecīgā rīcība ir bijusi tiesiska, tas ir, ka viņš rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, nav pieļāvis pat vieglu neuzmanību.

Konkrētajā gadījumā neviens no atbildētājiem, kuri ir arī parādnieka pārstāvji maksātnespējas procesā, nav nodevis administratoram SIA /Nosaukums A/ personāla un grāmatvedības dokumentus, kas pierādītu, ka sabiedrības manta izlietota tiesiski. Līdz ar to secināms, ka manta ir izšķērdēta, tādējādi nodarot sabiedrībai zaudējumu – mantiski novērtējamu pamatumu- 76 226,09 EUR apmērā. No šiem faktiem izriet cēloņsakarība starp zaudējumiem un atbildētāju rīcību. Zaudējumi nebūtu radušies tajā gadījumā, ja atbildētāji būtu nodevuši administratoram sabiedrības mantu un dokumentus.

Administrators uzskata, ka viņš ir pierādījis visus trīs Komerclikuma 169.panta trešajā daļā paredzētos priekšnoteikumus, kas nepieciešami, lai iestātos kapitālsabiedrības valdes locekļa atbildība. To pierāda 2006.gada pārskats, kurā norādīts, ka SIA /Nosaukums A/ aktīvi uz 2006.gada 31.decembri bija 76 226,09 EUR. Savukārt pierādījumus par mantas izšķērdēšanas veidiem, laiku un vietu viņš nevar iesniegt, jo viņa rīcībā tādu nav, tā kā atbildētāji, pārkāpjot Maksātnespējas likuma normas, nav nodevuši ne sabiedrības mantu, ne dokumentus.

Prasītāja ieskatā, tiesas secinājumi ir pretrunā ar vispārējo tiesību principu par to, ka neviens nedrīkst gūt labumu no savas prettiesiskās darbības. Atbildētāji, pārkāpjot likumu, ir guvuši labumu, proti, pasargājuši sevi no zaudējumu piedziņas.

Atbildētāji nav iesnieguši tiesai dokumentus, kas pierāda vai nu katra lomu mantas izšķērdēšanā un detalizētu šo darbību norisi, vai arī to, ka manta izlietota tiesiski. Saskaņā ar Komerclikuma 169.panta trešo daļu iesniegt šādus dokumentus ir atbildētāju pienākums.

Administrators uzskata, ka atbildētāju solidāra atbildība izriet no Civillikuma 1676.panta normas, jo visi atbildētāji ir amatpersonas– parādnieka pārstāvji, tādēļ viņiem ir nedalīts pienākums izpildīt Maksātnespējas likuma 67.panta otrajā daļā noteiktos pienākumus. Ja parādnieka pārstāvji būtu iesnieguši dokumentus par sabiedrības aktīvu 76 226,09 EUR izlietojumu, viņam būtu iespēja izvērtēt katra valdes locekļa atbildību mantas izšķērdēšanā vai konstatēt, ka manta izlietota tiesiski.

Izskatījusi lietu sakarā ar prasītājas apelācijas sūdzību, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2013.gada 7.jūnija spriedumu prasību apmierināja daļēji, piedzenot no /pers. C/ prasītājas labā zaudējumus 76 226,09 EUR, bet valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 23,46 EUR un valsts nodevu 1966,62 EUR. Prasība daļā pret /pers. D/ un /pers. E/ noraidīta.

Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 30.augusta spriedumu Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 7.jūnija spriedums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Ar Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 14.decembra spriedumu maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ prasība noraidīta pilnīgi.

Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 23.novembra spriedumu Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2016.gada 14.decembra spriedums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Ar Daugavpils tiesas 2019.gada 11.marta lēmumu administrators Mārtiņš Pevko atcelts no maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ maksātnespējas procesa administratora pienākumu pildīšanas.

Ar Daugavpils tiesas 2019.gada 13.marta par maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ maksātnespējas procesa administratoru iecelta Renāte Gile.

Latgales apgabaltiesā 2019.gada 24.aprīlī saņemti administratores Renātes Giles paskaidrojumi. Paskaidrojumos norādīts, ka administratore uztur celto prasību un atbilstoši Augstākās tiesas 2018.gada 23.novembra sprieduma Nr.SKC 291/2018 9., 10. punktā norādītajam koriģē piedzenamo summas apmēru, kas atbilst prasītājai nodarīto zaudējumu apmēram 9837,58 EUR un sastāv no:

1. prasītājas maksātnespējas procesā atzītā nenodrošinātā kreditora Valsts ieņēmumu dienesta kopējās prasījuma summas 5399,36 EUR,
2. maksātnespējas kontroles dienesta kopējās prasījuma summas 355,72 EUR,
3. prasītājas maksātnespējas procesa izmaksām par kopējo summu 4082,50 EUR.

Administratore atbilstoši Augstākās tiesas 2018.gada 23.novembra sprieduma Nr. SKC 291/2018 11.punktā norādītajam lūdz piedzīt solidāri no /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ labā zaudējumu 9837,58 EUR.

Uz apelācijas instances tiesas sēdi lietas dalībnieki neieradās.

No maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ administratores Renātes Giles 2019.gada 11.septembrī saņemts iesniegums ar lūgumu civillietu izskatīt bez viņas klātbūtnes. Iesniegumā norādīts, ka prasība tiek uzturēta atbilstoši prasības pieteikumam, paskaidrojumiem un 2018.gada 23.novembra Latvijas Republikas Augstākās tiesas spriedumā Nr.SKC-291/2018 norādītajam.

Atbildētāji/pers. D/, /pers. C/, /pers. E/ uz tiesas sēdi neieradās neattaisnojošu iemeslu dēļ. Par tiesas sēdi lietas dalībniekiem paziņots Civilprocesa likuma 56.pantā paredzētajā kārtībā, nosūtot tiesas pavēstes uz deklarētajām dzīvesvietas adresēm, par kurām tiesa pārliecinājās Tiesu informācijas sistēmā. No atbildētāja /pers. E/ tiesas pavēste ir atgriezta atpakaļ Latgales apgabaltiesai ar norādi, ka adresāts nav zināms. Atbilstoši Civilprocesa likuma 56.panta piektajai daļai fiziskajai personai ir pienākums būt sasniedzamai tās deklarētajā dzīvesvietas adresē. Neskatoties uz to, ka /pers. E/ pavēsti nav saņēmis, tiesa atzīst, ka ir izpildītas Civilprocesa likuma normas par tiesas paziņojumiem.

Tiesa 2019.gada 25.aprīlī nosūtīja atbildētājiem administratores Renātes Giles iesniegtos prasības pieteikuma grozījumus, bet atbildētāji nav snieguši nekādus paskaidrojumus sakarā ar prasības pieteikuma grozījumiem.

Atbildētāju lietas iztiesāšanas gaitā ignorēja vairākus tiesas paziņojumus un izsaukumus, kas raksturo attieksmi pret izskatāmo lietu.

Ņemot vērā minēto, Civillietu tiesas kolēģija atzīts, ka atbildētāji /pers. D/, /pers. C/, /pers. E/ uz tiesas sēdi neieradās neattaisnojošu iemeslu dēļ un nolēma lietu izskatīta bez atbildētāju klātbūtnes.

Motīvu daļa

Novērtējot rakstveida pierādījumus lietā, Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka apelācijas sūdzība ir pamatota un prasība ir apmierināma pilnīgi, ņemot vērā to, ka apelācijas instances tiesā tā tika uzturēta daļā, lūdzot piedzīt solidāri no /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ labā zaudējumu 9837,58 EUR.

Latgales apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa nepareizi ir novērtējusi faktiskos lietas apstākļus lietā, nepareizi ir interpretējusi materiālo tiesību normas, kas noveda pie nepamatotas prasības noraidīšanas.

Atkārtoti iztiesājot lietu apelācijas kārtībā, apelācijas instances tiesa vadās no Civilprocesa likuma 476.panta, kas noteic, ka kasācijas instances tiesa nenorāda savā spriedumā, kāds spriedums jātaisa, izskatot lietu no jauna, bet likuma tulkojums, kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāts tiesai, kas šo lietu izskata no jauna.

Tātad, tiesai ir saistošs likuma tulkojums, kas izteikts Augstākās tiesas 2018.gada 23.novembra spriedumā lietā Nr.SKC 291/2018.

Civilprocesa likuma 5.pants noteic, ka piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru. Tātad, iztiesājot lietā, ņemama vērā arī cita judikatūra, kas attiecināma uz konkrētu strīdu.

Tiesa atzīst, ka prasības pamatotība apspriežama saskaņā ar Komerclikuma 169.panta par to, ka valdes locekļa atbildība iestājas, ja konstatēti šādi priekšnosacījumi:

1) sabiedrībai ir nodarīts zaudējums (sk. *Civillikuma 1770.-1792.pantu*);

2) bijusi amatpersonas rīcība, respektīvi – darbība vai bezdarbība;

3) pastāv cēloņsakars starp amatpersonas rīcību un sabiedrības zaudējumu (ja zaudējums ir, bet tas nav radies kā valdes locekļa rīcības sekas, tad par šo zaudējumu atbildība neiestājas).

Ja prasītājs pierādījis visus iepriekš minētos apstākļus, tad atbildētājs var atbrīvoties no atbildības, ja viņš pierāda, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi – nav pieļāvis pat vieglu neuzmanību (sk. *Komerclikuma 169.panta trešo daļu) (sk. Augstākās tiesas 2012.gada 25.janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-25/2012 (C29338106) 8.3.punktu*).

Augstākā tiesa arī norādījusi, ka valdes loceklim kā sabiedrības dalībnieku uzticības personai, kuram uzticētas svešas mantas pārvaldīšana (sk. *Komerclikuma 221.panta pirmo daļu, 222.pantu, 223.pantu*), jāsekmē sabiedrības mērķu sasniegšana – dalībnieku ekonomisko interešu realizācija.

Līdz ar to valdes locekļiem ir pienākums būt lojāliem gan pret sabiedrību kā patstāvīgu tiesību subjektu, gan arī pret visu tās dalībnieku ekonomiskajām interesēm (sk., *piemēram, Komerclikuma 171.pantu, 221.panta ceturto daļu, 224.panta sesto daļu, 304.panta trešo daļu, 304.pantu, 306.pantu, 309.pantu*), pildot pienākumus kā krietnam un rūpīgam saimniekam atbilstoši Komerclikuma 161.panta pirmajai daļai (valdes loceklim kā uzticības personai, no vienas puses, ir jāmaksimizē sabiedrības peļņa, no otras puses, tai jāsaglabā sabiedrības manta) (sk. *Augstākās tiesas 2012.gada 25.janvāra sprieduma lietā Nr. SKC- 25/2012 (C29338106) 8.4.punktu*).

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka apelācijas sūdzības argumenti šajā daļā atbilst judikatūrai un likuma mērķim.

Judikatūrā atzīts, ka maksātnespējas procesa administratora, kurš darbojas attiecīgas komercsabiedrības vārdā, prasība pret tās valdes locekli ir izskatāma, ievērojot sacīkstes principu tāpat kā citās civillietās un attiecīgi abu pušu tiesības un intereses. Savukārt, lai sāktu darboties Komerclikuma 169.pantā noteiktā valdes locekļu vainojamības prezumpcija, kas pierādīšanas pienākumu pārliek no prasītāja uz atbildētāju (valdes locekli), prasītājam atbilstoši sacīkstes principam un vispārējiem Civilprocesa likuma noteikumiem, kas regulē pierādījumu iesniegšanu, nepieciešams pierādīt zaudējumu esamību. (sk. *Augstākās tiesas 2016.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKC-0002/2016 (C04268309) 9.1.punktu, 2014.gada 15.janvāra sprieduma lietā Nr.SKC- 0101 (C23039311) 7.punktu*).

Atziņa, ka sabiedrībai vispirms jāpierāda zaudējumu esamība un tikai pēc tam pierādīšanas nasta pāriet uz valdes locekli, izteikta arī juridiskajā literatūrā (sk. *Rudāns S. Valdes locekļa atbildība par sabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem.//Jurista Vārds, 2013.gada 15.janvāris, Nr.42*).

Prasība par zaudējumu atlīdzināšanu celta pret atbildētājiem, kuri ir pildījuši sabiedrības valdes locekļu pienākumus dažādos laika posmos.

Tā no Komercreģistra datiem izriet, ka SIA /Nosaukums A/ tika reģistrēta 2006.gada 12.jūnijā un /pers. C/ bija tās vienīgais dalībnieks un valdes priekšsēdētājs ar tiesībām pārstāvēt sabiedrību atsevišķi līdz 2007.gada 14.maijam.

/pers. D/ bija SIA /Nosaukums A/ dalībnieks un valdes loceklis ar tiesībām pārstāvēt sabiedrību atsevišķi laika posmā no 2007.gada 14.maija līdz 2007.gada 1.oktobrim.

/pers. E/ bija SIA /Nosaukums A/ dalībnieks un valdes loceklis laika posmā no 2007.gada 1.oktobra līdz 2008.gada 21.aprīlim.

Faktiskie lietas apstākļi liecina par to, ka 2007.gada 29.martā sastādīts uzņēmuma gada pārskats par 2006.gadu un no bilances redzams, ka 2006.gada 31.decembrī SIA /Nosaukums A/ bija aktīvi kopsummā 76 226,09 EUR, tai skaitā, pamatlīdzekļi 54 901,51 EUR un apgrozāmie līdzekļi 21 324,58 EUR.

Valsts ieņēmumu dienests, veicot pasākumus nodokļu parāda 5 296,34 EUR bezstrīda piedziņai, 2007.gada 19.decembrī konstatējis, ka SIA /Nosaukums A/ nav nekādas mantas, sakarā ar ko tika sastādīts akts Nr.57 par mantas neesamību. Tādējādi, nepilna gada laikā ir iztērēti visi uzņēmuma aktīvi.

Ar Daugavpils tiesas 2008.gada 27.marta spriedumu pasludināts SIA /Nosaukums A/ maksātnespējas process, par uzņēmuma maksātnespējas procesa administratoru tika iecelts Mārtiņš Pevko.

Ar Daugavpils tiesas 2019.gada 11.marta lēmumu atcelts administrators Mārtiņš Pevko no maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ maksātnespējas process administratora pienākumu pildīšanas.

Ar Daugavpils tiesas 2019.gada 13.marta lēmumu par maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ maksātnespējas procesa administratori iecelta Renāte Gile.

No Daugavpils tiesas 2008.gada 27.marta sprieduma, pasludinot SIA /Nosaukums A/ maksātnespējas procesu, izriet, ka sabiedrībai ir konstatēts nodokļu parāds 5 296,34 EUR.

Ar administratora lēmumu atbildētāji tika noteikti par parādnieka pārstāvjiem MSIA /Nosaukums A/ maksātnespējas procesā.

Administrators, izmantojot savas Maksātnespējas likumā paredzētās tiesības un pildot pienākumus, 2011.gada 19.jūlijā pieprasīja parādnieka pārstāvjiem /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ nodot visu SIA /Nosaukums A/ mantu, dokumentāciju, zīmogu un spiedogu.

No lietas materiāliem izriet, ka /pers. C/ atzīst, ka administratora pieprasījumu ir saņēmis, bet nevar to izpildīt, jo viņa rīcībā nav SIA /Nosaukums A/ dokumentu, zīmogu, mantas, naudas vai pamatlīdzekļu.

/pers. C/ ir norādījis, ka viņa atbrīvošanas no amata laikā netika sastādīts rakstisks akts par mantas pieņemšanu un nodošanu. Tā kā SIA /Nosaukums A/ nodarbojās ar būvniecību, tai piederēja automašīna un darbarīki, kas atradās būvobjektos, bet naudas līdzekļi un dokumentācija glabājās pie grāmatvedes. Pirmās instances tiesai /pers. C/ ir norādījis, ka SIA /Nosaukums A/ dibināja nevis viņš, bet gan kursabiedrs /pers. U/, kurš viņam piedāvāja darbu- parakstīt citu darbinieku sagatavotos līgumus, aktus, tāmes un grāmatvedības dokumentus. Viņš parakstīja dokumentus, neiedziļinoties tajos un nepārzinot to saturu.

Kā izriet no lietas materiāliem, tad /pers. E/ administratora pieprasījumu nav saņēmis, viņš nekad nav bijis SIA /Nosaukums A/ valdes loceklis un viņa rīcībā nav šīs sabiedrības mantas un dokumentu. 2007.gadā viņš pazaudēja pasi, tāpēc pieļauj iespēju, ka pase tika izmantota kādu dokumentu noformēšanai uz viņa vārda.

Atbildētājs/pers. D/ paskaidrojumus par savu darbību SIA /Nosaukums A/ ne administratoram, ne tiesai nav sniedzis.

Šādos apstākļos tiesa atzīst par pierādītu, ka neviens no parādnieka pārstāvjiem nav nodevis administratoram maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ dokumentus.

Maksātnespējas procesa administratoram netika nodota arī sabiedrības manta, nav iesniegti pierādījumi par tās atsavināšanu, sakarā ar ko pastāv pamats uzskatīt, ka tā tika izšķērdēta un sabiedrība apzināti tika novesta līdz maksātnespējas procesam, kas notika visu trīs atbildētāju darbības laikā.

Administratore Renāte Gile uztur celto prasību daļēji un lūdz piedzīt solidāri no /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ maksātnespējīgās SIA /Nosaukums A/ labā zaudējumus 9837,58 EUR, kas sastāv no:

1)prasītājas maksātnespējas procesā atzītā nenodrošinātā kreditora Valsts ieņēmumu dienesta kopējās prasījuma summas 5399,36 EUR,

2)maksātnespējas kontroles dienesta kopējās prasījuma summas 355,72 EUR,

3)prasītājas maksātnespējas procesa izmaksām par kopējo summu 4082,50 EUR.

Tiesa uzskata, ka uzturētajā apmērā prasība ir apmierināma pilnīgi, jo prasības apmērs atbilst maksātnespējas procesa mērķim apmierināt kreditoru prasījumus un segt maksātnespējas procesa administrācijas izdevumus, t.i., ir vērsta uz maksātnespējīgās kapitālsabiedrības kreditoru tiesību un interešu aizsardzību.

Lietas iztiesāšanas gaitā tiesai netika iesniegti pierādījumi par aktīvu samazināšanos laikā no 2006.gada 31.decembra līdz 2007.gada 19.decembrim un tiesai nav pamata saistīt minēto faktu ar komercdarbību.

Neskatoties uz to, ka atbildētāji neieradās uz tiesas sēdi neattaisnojošu iemeslu dēl, no lietas materiāliem izriet, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.panta ceturto daļu viņiem tika izskaidrots, ka lietā šādi pierādījumi nav iesniegti un ir bijis noteikts termiņš to iesniegšanai.

Lietā nav apstiprinājušies /pers. C/ un /pers. E/ iebildumi uz prasību.

Tā /pers. C/, atzīst, ka laikā, kad viņš tika atbrīvots no amata netika sastādīts akts par mantas nodošanu un pieņemšanu. Dokumentu atrašanās grāmatvedībā nav attaisnojošs apstāklis, lai valdes locekli varētu atbrīvot no atbildības par zaudējumu nodarīšanu sabiedrībai. Atbildētājs nav iesniedzis tiesai pierādījumus savu iebildumu pamatotībai arī daļā par to, ka kāda cita persona atzīstama par sabiedrības dalībnieku, bet pats atbildētājs ir vērsies tiesībsargājošās iestādēs savu aizskarto tiesību aizsardzībai.

/pers. E/ nav iesniedzis tiesai pierādījumus, ka laikā, kad viņš bija sabiedrības dalībnieks un valdes loceklis, viņam būtu nozagta pase, kā arī nav iesniedzis pierādījumus, ka uzzinot, ka tiesā ir celta prasība pret viņu par zaudējumu atlīdzināšanu, būtu vērsies tiesībsargājošās iestādēs savu aizskarto tiesību aizsardzībai.

Tātad, atbildētāju iebildumi neapstiprinās ar pierādījumiem lietā, sakarā ar ko tie nenorāda uz prasības nepamatotību. Tiesa uzskata, ka minētie iebildumi ir formāli un izteikti skata pēc, jo nav iedomājama situācija vispār, ka persona nerīkojas apstākļos, kad uzzina, ka kāds ir rīkojies viņa vietā, vai ar viņa dokumentiem, kā rezultātā, iespējams, būs jāsedz zaudējumi.

Neskatoties uz to, ka /pers. D/ nav atsaucies ne uz vienu tiesas aicinājumu, tiesa atzīst, ka prasība apmierināma arī pret viņu, pamatojoties uz tiem pašiem noteikumiem. /pers. D/ bija sabiedrības dalībnieks un valdes loceklis laikā, kad tika izšķērdēta sabiedrības manta. Tiesai nav pamata uzskatīt, ka viņš ir rīkojies valdes locekļa amatā kā krietns un rūpīgs saimnieks uzņēmuma interesēs.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka grāmatvedības nekārtošana normatīvo aktu noteiktajā kārtībā, darījumus apliecinošu un attaisnojuma

dokumentu neizgatavošana vai nesaglabāšana, uzņēmuma mantas izšķērdēšana nepilna gada laikā, kā arī tādas faktiskās situācijas radīšana, kad ar uzņēmuma mantu un dokumentiem, iespējams, varēja rīkoties citas personas, nekādi neatbilst krietna un rūpīga saimnieka rīcībai.

Tātad, tiesa atzīst, ka iestājas visu atbildētāju atbildība par zaudējumu nodarīšanu, jo tiek konstatēts, ka sabiedrībai tika nodarīts zaudējums administratores prasības uzturētajā apmērā, kas ir valdes locekļu rīcības sekas, nerīkojoties kā krietnam un rūpīgam saimniekam, kā rezultātā nepilna gada laika pazuda sabiedrības aktīvi un sabiedrība nebija spējīga samaksāt nodokļu parādu valstij, par ko liecina Valsts ieņēmumu dienesta akts par mantas neesamību.

Šādos apstākļos tiesai nav pamata apšaubīt faktu par zaudējumu nodarīšanu sabiedrībai administratores prasības uzturētajā apmērā, tas samērojams ar kreditoru un maksātnespējas procesa administrācijas interesēm un prasības apmierināšanas gadījumā tiks nodrošināti nepieciešamie naudas līdzekļi kreditoru prasījumu dzēšanai.

Tiesa atzīst par pamatotu apelācijas sūdzību arī daļā par zaudējumu piedziņu no visiem atbildētājiem solidāri, kā tas tiek lūgts prasības pieteikumā.

Kā jau tika minēts, maksātnespējas procesa administratoram netika nodoti parādnieka grāmatvedības dokumenti un nav iespējams gūt skaidru priekšstatu par parādnieka darījumiem un mantas stāvokli pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, apstākļos, kad tik krasi nepilna gada laikā samazinājās uzņēmuma aktīvu kopsumma.

Administratoram netika nodota arī uzņēmuma manta, kā arī nav iesniegti pierādījumi par aktīvu tiesisku izlietojumu un dokumenti, kas administratoram dotu iespēju atgūt debitoru parādus un norēķināties ar kreditoriem, ko nevar vērtēt kā krietna un rūpīga saimnieka rīcību.

Turklāt no 2006.gada bilances redzams, ka debitoru parādus, cita starpā, veido arī neiemaksātās daļas sabiedrība kapitālā – 14 22,87 EUR un īstermiņa aizdevumi līdzīpašniekiem un vadībai –10 273,13 EUR.

SIA /Nosaukums A/ bilance, Valsts ieņēmumu dienesta sastādītais akts par mantas neesamību nepārprotami liecina, ka sabiedrības aktīvu vērtība īsā laika periodā ir sarukusi no 76 226,09 EUR līdz 0 EUR bez tiesiska pamata.

Pirmās instances tiesa nepamatoti uzlikusi administratoram pienākumu pierādīt valdes locekļu prettiesisko rīcību un cēlonisko sakaru starp atbildētāju rīcību un sabiedrības zaudējumiem, jo šajā gadījumā atbilstoši Komerclikuma 169.panta trešajai daļai pierādīšanas nasta tiek pārcelta no prasītāja uz atbildētāju.

Visu trīs valdes locekļu rīcība ir pretēja saprātīgai komerciālās apgrozības praksei, izšķērdējot uzņēmuma mantu, tādā veidā nodarot sabiedrībai zaudējums, jo maksātnespējas procesā netika apmierināts kreditora prasījums un nav bijis iespējams segt maksātnespējas procesa izdevumus, kas ir cēloņsakarībā starp amatpersonas rīcību un nodarītajiem zaudējumiem.

Apstāklim, ka valdes locekļa rīcība nesatur ļaunprātīgu tiesību aizskārumu, nav tiesiskas nozīmes, jo viņš ir atbildīgs par katru, tostarp vieglu neuzmanību (sk. *sal. A.Strupišs. Komerclikuma komentāri III. B daļa. Komersanti. XI sadaļa. Kapitālsabiedrības (134.-184.panti). Izdevējs: ,,A.Strupiša juridiskais birojs" SIA, 2003, 143.-152.lpp.*). Atbildība neiestājas tikai tad, ja attiecīgais subjekts pierāda, ka viņš attiecīgajā situācijā ir rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi – nav pielaidis pat vieglu neuzmanību, kas konkrētajā gadījuma netika izdarīts.

Judikatūrā ir pausta atziņa, ka sākoties sabiedrības finansiālajām grūtībām, viens no valdes locekļu pienākumiem ir nodrošināt parādnieka aktīvu saglabāšanu, lai būtu iespējams maksimāli apmierināt kreditoru prasījumus. Tādēļ viens no instrumentiem, kā atgūt līdzekļus kreditoru prasījumu segšanai maksātnespējas procesā, ir zaudējumu piedziņa no valdes locekļiem. Tāpat kā darījumu apstrīdēšanas prasību gadījumā, arī, piemērojot zaudējumu atlīdzināšanas regulējumu maksātnespējas procesa ietvaros, svarīgi ņemt vērā šā institūta mērķi maksātnespējas procesa kontekstā. Proti, zaudējumu atlīdzināšanas prasības mērķis ir atgūt līdzekļus, no kuriem apmierināt kreditoru pieteiktos prasījumus (sk. *Augstākās tiesas 2015.gada 23.marta sprieduma lietā Nr. SKC- 20/2015 (C16099809) 9.punktu*).

Judikatūrā ir nostiprināta arī atziņa, ka maksātnespējīga uzņēmuma labā piedzenamo zaudējumu apmērs samērojams ar kreditoru mantisko interešu un maksātnespējas procesa administrācijas izmaksu nodrošināšanai nepieciešamajiem naudas līdzekļiem (sk. *Augstākās tiesas 2015.gada 23.marta sprieduma lietā Nr.SKC-20/2015 (C16099809) 10.punktu, 2013.gada 28.marta sprieduma lietā Nr.SKC-107/2013 (C08025608) 9.punktu*)).

Civillikuma 1672.pants noteic, ka solidāras saistības nodibina ar līgumu, testamentu vai likumu.

Saskaņā ar Civillikuma 1674.pantu pēc likuma solidāra saistība nodibinās, kad izpildījuma priekšmets ir nedalāms, un proti, kad tas ir vai nu kāda darbība, vai bezdarbība, tāpat arī kad kāda lieta vairākām personām kopīgi uzticēta glabājumā, patapināta, izīrēta vai ieķīlāta.

Augstākā tiesa ir atzinusi, ka apstākļos, kad valdes locekļa kā pilnvarnieka krietna saimnieka rūpības pienākumā ietilpst arī norēķina došana par savu darbību un lietu nodošana, mainoties valdei (sk. *arī Civillikuma 2305., 2306., 2298.pantu*), šajā jautājumā Komerclikuma 169.panta otrā daļa ir jātulko kopsakarā ar Civillikuma 1674.pantu. Tādēļ gadījumā, ja dažādos periodos darbojošos valdes locekļu rīcības rezultātā ir radīta situācija, kurā nav iespējams konstatēt zaudējumu nodarīšanas brīdi, tad šādi zaudējumi uzskatāmi par nedalītiem Civillikuma 1674.panta izpratnē, un par tiem solidāri atbild visi tie valdes locekļi, kuru rīcības rezultātā šāda situācija radusies (sk. *Augstākās tiesas 2016.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKC-2/2016 (C04268309) 9.8.punktu*).

Konkrētajā strīdā atbildētāji ir darbojošies dažādos periodos. Neiesniedzot tiesai pierādījumus par aktīvu izlietojumu nepilna gada laikā, ir radīta situācija, ka tiesa nevar noškirt, kura valdes locekļa darbības laikā tie ir pazuduši, tas ir, nav iespējams konstatēt zaudējumu nodarīšanas brīdi, sakarā ar ko šie zaudējumi uzskatāmi par nedalītiem un par tiem solidāri atbild visi atbildētāji, kas atbilst judikatūrā paustajām atziņām.

Tā kā administratore ir atbrīvota no tiesas izdevumu samaksas saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 10.punktu, tad atbilstoši šā likuma 42.panta noteikumiem valsts labā no /pers. C/ piedzenama valsts nodeva 202,38 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 14,27 EUR, no /pers. D/ valsts nodeva 202,38 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 14,27 EUR un no /pers. E/ valsts nodeva 202,38 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 14,27 EUR.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 204.[1] pantam, atbildētājiem nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.-434.pantu Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

apmierināt maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums A/" prasību pret /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ par zaudējumu piedziņu.

Piedzīt solidāri no /pers. C/, personas kods /personas kods/, /pers. D/, personas kods /personas kods/, un /pers. E/, personas kods /personas kods/, maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/, vienotais reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, labā zaudējumus 9837,58 *euro*.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, valsts labā valsts nodevu 202,38 *euro*.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, valsts labā valsts nodevu 202,38 *euro*.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, valsts labā valsts nodevu 202,38 *euro*.

Valsts nodeva valsts labā ieskaitāma kontā – saņēmējs: Valsts kase, NMR: 90000050138, konta Nr. LV55TREL1060190911200, BIC kods: TRELLV22, maksājuma mērķis – procesa dalībnieka personas dati.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 14,27 *euro*.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 14,27 *euro*.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 14,27 e*uro*.

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi valsts labā maksājami Tiesu administrācijas, reģistrācijas Nr.90001672316, kontā Nr.LV51TREL2190458019000, maksājuma dokumentā norādot: saņēmēja iestāde Valsts kase, kods TRELLV22, maksājuma mērķis-21499, lieta Nr.C26097912, CA-0075-19.

Noteikt termiņu /pers. C/, /pers. D/ un /pers. E/ sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas- 2019.gada 27.septembra- Augstākās tiesas Senātā, iesniedzot kasācijas sūdzību Latgales apgabaltiesā, prasītājai bez drošības naudas samaksas, atbildētājiem, samaksājot drošības naudu 300 *euro* Augstākās tiesas depozīta kontā- saņēmējs: Latvijas Republikas Augstākā tiesa, reģistrācijas Nr.90000068892, saņēmēja banka: Valsts kase, kods TRELLV22, konta Nr.LV83TREL8280010000000, ekonomiskās klasifikācijas kods: F22010010, norādot lietas numuru un personas vai juridiskās personas datus.

Sēdes priekšsēdētāja tiesnese A.Šilova

Tiesnesis I.Raciņš

Tiesnesis A.Vilmanis